

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU TUTANAK DERGİSİ

12'nci Toplantı 24 Ekim 2017 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- SUNUMLAR

1.- Maliye Bakanı Naci Ağbal'ın, 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) hakkında sunumu

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

12'nci Toplantı

24 Ekim 2017 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 15.32'de açıldı.

Maliye Bakanı Naci Ağbal tarafından 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 17.00'de toplantıya son verildi.

24 Ekim 2017 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.32

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Şükrü ERDİNÇ (Adana)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Emine Nur GÜNAY (Eskişehir)

BAŞKAN – Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakan, kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli bürokratları, yazılı ve görsel basınıımızın ve televizyonlarımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 12'nci Birleşimini açıyorum.

Bugün, gündemimizde Maliye Bakanımızın 2018 yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı ile 2016 Yılı Merkezî Yönetim Kesinhesap Kanunu Tasarısını Komisyonumuza sunuşu bulunmaktadır.

Ben, birleşime geçmeden önce, inşallah, 2018 yılı bütçesinin milletimiz ve memleketimiz için hayırlara vesile olmasını temenni ediyor ve sunumunu yapmak üzere Sayın Bakana söz veriyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Başkan, kitapçıklar dağıtılmadı.

BAŞKAN – Arkadaşlar, hızlı bir şekilde kitapçıkları lütfen dağıtın.

Sayın Bakan, buyurun lütfen.

II.- SUNUMLAR

1.- Maliye Bakanı Naci Ağbal'ın, 2018 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (1/887) ile 2016 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/861) hakkında sunumu

MALİYE BAKANI NACİ AĞBAL (Bayburt) – Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, değerli basın mensupları; konuşmama başlarken hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonunda 2018 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı ve 2016 Yılı Merkezî Yönetim Kesinhesap Kanunu Tasarısı'nın görüşmelerine başlıyoruz.

Görüşmeler sonunda, siz değerli Komisyon üyelerinin katkılarıyla son hâlini alacak olan bu tasarılar Genel Kurula sunulacaktır. Yapacağınız her türlü yapıcı eleştiri, katkı ve yorumlarınızdan ve vereceğiniz emekten dolayı şimdiden hepinize yürekten teşekkür ediyorum. İnşallah, hayırlı, verimli bir bütçe görüşmesi olur.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; bugün, sizlere yapacağım sunum, küresel ekonomi, Türkiye ekonomisi, Orta Vadeli Program hedefleri, 2016 Yılı Merkezî Yönetim Kesinhesabı, 2017 yılı Merkezî Yönetim Bütçesi gerçekleştirmeleri, 2018 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi ve son olarak da gelir politikaları ve uygulamalar hakkında olacaktır.

Sunumumun ilk bölümünde küresel ekonomi ve Türkiye ekonomisinin görünümüne ilişkin genel değerlendirmelerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Küresel ekonomide 2016 yılının ikinci yarısından itibaren ivme kazanan büyüme trendi 2017 yılının ilk yarısında gelişmiş ülkelerdeki güçlenen büyüme görünümüyle genele yaygın bir görünüme kavuşmuştur.

Küresel politik risk ve belirsizliklerin nispeten azalması, finansal koşullardaki nispeten elverişli ortam, toparlanan emtia fiyatları ile küresel üretim ve yatırım göstergelerinde genele yayılan artış, reel sektör ve tüketici güvenindeki yukarı yönlü trend küresel büyüme görünümünü desteklemektedir. Başta küresel üretim göstergeleri olmak üzere pek çok öncü gösterge küresel ekonomideki canlanmayı ve hızlanmayı teyit etmektedir.

2017 yılının ilk yarısında Amerika Birleşik Devletleri, avro bölgesi ve Çin’de büyümenin ivme kazanmasıyla Rusya ve Brezilya’daki ekonomik koşulların görece iyileşmesi küresel büyümeyi yukarı çekmektedir. Bu çerçevede, 2016 yılında yüzde 3,2’yle kriz sonrası dönemdeki en yavaş büyüme performansını gösteren küresel ekonominin 2017 yılında yüzde 3,6 büyümesi beklenmektedir. 2018 yılında ise gelişmekte olan ülkelerde daha da ivmelenecek büyüme görünümü sayesinde küresel ekonominin yüzde 3,7 büyümesi tahmin edilmektedir.

Küresel kriz sonrası dönemde ivme kaybeden küresel ticaret hacmindeki artışın 2017’de güçlü bir toplanmayla yüzde 4,2 oranında büyümesi beklenmektedir. Küresel ticaret hacminin 2018’de ise yüzde 4 oranında büyümesi tahmin edilmektedir. Küresel ticaretteki ivmelenmede gelişmiş ülkelerdeki yatırım harcamalarındaki artış, gelişmekte olan ülkelerdeki ithalat talebindeki artış etkili olmuştur. Küresel faaliyetlerdeki ve dış ticaretteki canlanma ekonomilerin birbirini olumlu etkilemesine ve bu büyümenin dünya geneline yayılmasına imkân sağlamaktadır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; gelişmiş ülkelerde ekonomik canlanma genele yaygın bir hâle gelmiş görünüyor. 2016 yılında yüzde 1,7 büyüyen gelişmiş ülke ekonomilerinin 2017 yılında yüzde 2,2; 2018 yılında ise yüzde 2 büyümesi beklenmektedir. Gelişmiş ülkelerdeki ekonomik canlanmada devam eden genişlemeci para politikası ile küresel ticaretteki toparlanma etkili olurken büyümeyi üretim ve yatırımlar desteklemektedir. Orta vadede ise düşük verimlilik, yaşlanan nüfus ve yüksek borçluluk gibi unsurlar gelişmiş ülkelerdeki ekonomik görünümü sınırlamaktadır.

ABD ekonomisinde özel tüketim ve yatırım harcamalarının artmaya devam etmesi, ihracat performansının yukarı yönlü olması ve istihdam piyasasındaki iyileşme büyümeyi olumlu yönde etkilemektedir. Yatırımlardaki artışta, genele yaygın bir canlanma olmasının yanı sıra küresel petrol piyasasındaki toparlanmayla ivmelenen enerji sektörü yatırımları da rol oynamaktadır. Bu çerçevede, 2016 yılında yüzde 1,5 büyüyen ABD ekonomisinin 2017 ve 2018 yıllarında sırasıyla yüzde 2,2 ve yüzde 2,3 büyümesi beklenmektedir.

Avro bölgesinde azalan politik risklerin oluşturduğu olumlu görünümün yanında, genişletici para politikasının etkisiyle güçlenen iç talep, artan istihdam ve ihracat ekonomideki büyümeyi desteklemektedir. Kredi koşullarındaki iyileşme ve maliye politikası büyümeyi desteklemektedir. Bu çerçevede, 2016 yılında yüzde 1,8 büyüyen avro bölgesinin 2017 yılında yüzde 2,1 ile son on yılın en yüksek seviyesinde büyümesi beklenmektedir. 2018 yılında ise avro bölgesinin yüzde 1,9 büyüyeceği tahmin edilmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Çin ekonomisinde yüksek seyreden büyüme ile emtia ihracatçısı ülkelerdeki toparlanma gelişmekte olan ülkelerde büyümeyi yukarıya çekmektedir. 2016 yılında yüzde 4,3 büyüyen gelişmekte olan ülkelerin 2017 yılında yüzde 4,6, 2018’de ise yüzde 4,9 büyümesi beklenmektedir. ABD’de parasal normalleşmenin yavaş ve kontrollü olması, emtia fiyatlarının istikrarlı seyri gelişmekte olan ekonomilere yönelik büyümeyi desteklemektedir. Bununla birlikte büyüme performansları, ülkeler arasında uygulanan ekonomi politikaları, yapısal reform çabaları ile finansal ve mali kırılganlıklar gibi faktörlere bağlı olarak farklılık göstermektedir.

Dünyanın en büyük ikinci ekonomisi olan Çin’de dengeli büyüme eğilimi devam etmektedir. Mali teşvikler ve kredi büyümesinin de etkisiyle Çin ekonomisinin 2017 yılının ilk üç çeyreğinde ortalama yüzde 6,9’la beklentilerin üzerinde büyüdüğü görülmektedir. Bu çerçevede Çin’in 2017 yılında yüzde 6,8, 2018 yılında da yüzde 6,5 büyümesi beklenmektedir.

2016 yılında yüzde 24 büyüyen Çin ve Hindistan hariç gelişmekte olan ülkelerin 2017 ve 2018 yıllarında sırasıyla yüzde 3 ve yüzde 3,3 oranında büyümesi beklenmektedir. Gelişmekte olan ülkelerdeki büyümeyi, emtia fiyatlarının kısmi toparlanması ile emtia ihracatçısı ülkelerdeki büyüme desteklemektedir. Rusya ekonomisi iki yıllık resesyondan sonra pozitif büyüme seviyesine geri dönmüştür.

Emtia fiyatları 2016’nın başlarından itibaren ılımlı bir artış trendine girmiştir. ABD’deki kaya petrolü üretiminin ve OPEC ülkelerinin ham petrol stoklarının hâlen oldukça yüksek seviyelerde olması önümüzdeki dönemde petrol fiyatlarındaki yükselişin sınırlı kalacağına işaret etmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; ABD ve avro bölgesindeki para politikalarının tedricî olarak sıkılaşması ancak küresel finansal koşulların büyümeyi desteklemeye devam etmesi beklenmektedir. Gelişmiş ekonomilerin para politikalarındaki normalleşmenin zamana yayılacağı beklentisi, küresel ekonomideki toparlanma ve gelişmekte olan ekonomilerin büyüme görünümündeki iyileşmeyle bu ülkelere yönelik sermaye akımlarının artma eğiliminde olduğunu göstermektedir.

2017 yılının ilk yarısında küresel ekonomik büyümenin ve ticaretin giderek güçlenmesi ve artan risk iştahıyla gelişmekte olan ülkelere sermaye akışı hızlanmıştır. 2015 ve 2016 yıllarında ortalama 120 milyar dolar olan brüt sermaye girişlerinin 2017 yılının sadece ilk yarısında 200 milyar dolar olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; küresel ekonomide kısa vadeli riskler daha dengeli hâle gelirken, küresel piyasalardaki dalgalanmaların derecesini gösteren küresel oynaklık endeksi de tarihsel olarak en düşük seviyelere inmiştir. Risk algısındaki düşük seyir özellikle gelişmekte olan ülkelerin finansal piyasalarına da olumlu şekilde yansımaktadır.

Küresel görünüm üzerinde yakın vadede aşağı yönlü risk oluşturan hususlardan biri, gelişmiş ülke merkez bankalarının beklenenden önce parasal sıkılaşmaya gitmesi ile olası bir likidite daralmasına bağlı olarak küresel risk iştahının azalmasıdır. Ayrıca korumacılık eğilimlerinin artması, artan borçluluk ve jeopolitik riskler de yakın vadede küresel ekonomi üzerinde temel riskleri oluşturmaktadır.

Orta vadede ise yapısal reformların beklenenden daha geç hayata geçirilmesi nedeniyle, global ölçekte görülen temel yapısal sorunların çözülememesi ve görülen yaşlanma ile verimlilik artışının düşük kalması gibi hususlar küresel ekonomik görünüm üzerinde risk oluşturmaktadır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Türkiye ekonomisi küresel kriz sonrası dönemde büyüme performansı bakımından oldukça olumlu bir görünüm, olumlu bir performans göstermiştir. Bu dönemde yani 2010-2017 döneminde ekonomimizin sağlam temelleri, uyguladığımız doğru ekonomi politikaları, dinamik özel sektörümüz, sağlıklı bankacılık sistemi ve kamu mali dengeleriyle Türkiye ekonomisi güçlü büyüme trendini sürdürdü. 2010-2017 döneminde Türkiye ekonomisi ortalama yüzde 6,6 oranında büyüdü. Aynı dönemde, Çin ve Hindistan hariç, gelişmekte olan ülkeler ortalama yüzde 3,6 büyürken, gelişmiş ülkelerde ise büyüme oranı ortalama yüzde 1,9 seviyesinde kalmıştır.

2016 yılının ilk yarısında gelişmekte olan ekonomilerden pozitif yönde ayrışarak yüzde 4,9 büyüyen Türkiye ekonomisi, 15 Temmuz alçak darbe girişiminin etkileri, terör saldırıları, turizmdeki daralma ve zayıf dış talep nedeniyle olumsuz etkilenmiştir. Bu kapsamda, üçüncü çeyrekte ekonomi yüzde 0,8 daralmıştır. Ancak Hükümet olarak uygulamaya koyduğumuz doğru makroekonomik politikalar ve aldığımız tedbirler sayesinde Türkiye ekonomisi çok hızlı bir şekilde toparlandı.

Bu dönemde yani 2016 Ağustos ayından itibaren, özellikle 2017 Mayıs ayına kadar olan dönemde finansal piyasalardaki oynaklığı giderecek şekilde para politikası tedbirlerini bir bir uygulamaya koyduk. Makro ihtiyati politikalarla krediye erişimi kolaylaştıran ve iç talebi destekleyen önemli kararlar aldık. Konut sektöründe, mobilya ve beyaz eşya sektörlerinde geçici vergi indirimlerine gittik. Yatırım, üretim, istihdam ve ihracat üzerindeki mali ve kamusal yükleri ya kaldırdık ya da düşürdük. Yine bu dönemde vergi ve prim yapılandırmasıyla prim borçlarını erteledik. İşletmelerimizin krediye erişimini sağlamak üzere, Kredi Garanti Fonu'nu ve KOSGEB'i devreye soktuk. Ekonomide büyümeyi destekleyecek şekilde yeni teşvik unsurlarını da bu dönem uygulamaya koyduk.

Ayrıca, yine bu dönemde, yapısal reform niteliğinde olan önemli yasal düzenlemeleri de hayata geçirdik. Bu kapsamda, katma değeri yüksek yatırım, üretim ve ihracatı desteklemek amacıyla yatırım ortamını iyileştirmeye yönelik önemli birkaç yasal düzenlemeyi, Patent Kanunu'nu ve AR-GE Kanunu'nu yine bu dönemde Meclisten çıkardık. Yurt içi tasarrufları ve finansmana erişimi artırmak amacıyla Bireysel Emeklilik Sistemi'ne otomatik katılımı yine bu dönemde başlattık ve özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerimizin krediye erişimini sağlamak amacıyla Taşınır Rehni Kanunu'nu da bu dönem yasalaştırdık.

Sayın Başkan, değerli üyeler; ekonomimizin güçlü dinamikleri ile aldığımız yerinde ve zamanında tedbirler sayesinde 2017 yılının ilk yarısında yüzde 5,1 oranında güçlü bir büyümeyi kaydettik. Bu büyüme performansı Türkiye G20 ülkeleri arasında Çin ve Hindistan'dan sonra en hızlı büyüyen 3'üncü ülke olmuştur.

Bu yılın ilk yansında toplam tüketim büyümeye 2,4 puan katkı sağlarken, yatırımlardan ve dış talepten sırasıyla 1,9 ve 2 puanlık pozitif katkı gelmiştir. Yatırım ve dış talep kanalından büyümeye gelen güçlü katkı, büyüme kompozisyonu açısından son derece önemlidir.

Ekonomiye ilişkin öncü göstergeler yılın geri kalanında da büyümenin artarak devam edeceğine işaret ediyor. Kredi Garanti Fonu'nun yatırımlar ve ekonomik faaliyetleri desteklemesi, teşvik ve vergi indirimleriyle canlanan iç talep, turizmdeki toparlanma, ihracattaki olumlu seyir ile baz etkisi, hep birlikte ekonomik büyümenin ikinci yarıda da güçlü olacağını göstermektedir.

Bu kapsamda sanayi üretimi, PMI, kapasite kullanım oranı ve reel kesim güven endeksi gibi üretim tarafındaki öncü göstergelerde gözlemlenen rekor seviyeler de önümüzdeki dönemde büyüme tarafındaki güçlü seyrin devamını teyit etmektedir.

Sanayi üretim endeksi temmuz ve ağustos aylarında ortalama yüzde 15 artarak pozitif seyrini sürdürmüştür.

Kapasite kullanım oranı eylül ayında yüzde 79'la son dokuz yılın en yüksek seviyesine çıkmıştır.

PMI endeksi de üst üste yedi ay eşik değeri olan 50'nin üzerinde gerçekleşerek 2014 yılından beri gözlenen en uzun kesintisiz büyüme eğilimini ortaya koymuştur.

Üretim tarafındaki canlanma reel sektörün önümüzdeki döneme ilişkin beklentilerine de yansımıştır. 2017 yılı Eylül ayında reel kesim güven endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 5,2 artarak 111,6 olmuştur.

Kredi Garanti Fonu desteği sonrası ticari kredilerdeki artış oranı yılın ikinci çeyreğinde yüzde 46 seviyelerine kadar çıkmıştır. Üçüncü çeyrekte kredilerdeki artış hızı yavaşlamasına karşın söz konusu kredilerin ekonomik faaliyette yaratacağı gecikmeli etkiler yıl sonuna kadar devam edecektir. Bu açıdan Kredi Garanti Fonu'nda oluşturulan imkân 2017 yılında büyümeye önemli bir destek verecektir; gelişmeler bunu teyit etmektedir.

2017 yılı Ocak-Ağustos döneminde geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre imalat sektörüne verilen yatırım teşvik belgesi sayısı yüzde 50 artarak 1.207'den 1.810'a çıkmıştır. Söz konusu teşvik belgelerinde öngörülen sabit yatırım tutarı geçtiğimiz yıla kıyasla yüzde 36 oranında artarak 23,7 milyar lira olmuştur. Bu yatırımların hayata geçirilmesiyle önümüzdeki dönemde ekonomide önemli katma değer yaratılması söz konusu olacaktır.

Tüm bu veriler ışığında, 2017 yılında yüzde 5,5 büyüyerek hükümetlerimiz döneminde yakaladığımız yüksek büyüme performansını bu yıl da sürdüreceğiz.

Büyüme tarafında gösterdiğimiz güçlü performansla birlikte Türkiye, gelişmiş ülkelerle arasındaki gelir farkını da azaltmaktadır. 2002 yılında yüzde 35,4 olan kişi başına gelirimizin AB ortalama kişi başına gelire oranı yüzde 63,9'a çıkmıştır. Dolayısıyla AB bölgesi ile Türkiye arasında kişi başına millî gelir açığını kapattığımız, neredeyse üçte 1'e kadar düşürdüğümüz bir dönem olmuştur.

Sayın Başkan, değerli üyeler; güçlü büyüme performansı, aktif iş gücü politikaları ve teşviklerin etkisi ile istihdam imkânlarını da artırdık. 2007 yılından bu yana 7,9 milyon, son bir yılda da ise 1,1 milyon kişiye ilave istihdam sağladık. Türkiye, 2007-2017 döneminde yüzde 3,4'lük yıllık ortalama istihdam artışı ile OECD ülkeleri arasında en yüksek istihdam artışı sağlayan ülke olmuştur. Yüksek istihdam artışı potansiyel büyümeyi artırmakta ve büyümenin kapsayıcı olmasıyla refahı da tabana yayılmaktadır.

2017 yılı Temmuz ayı itibarıyla iş gücüne katılım oranı da rekor seviyeye çıkmıştır. Son on yılda iş gücüne katılım yaklaşık 8 puan artarken aynı dönemde gelişmiş ülkelerde bu oran 0,8 puan azalmıştır.

İstihdamın artmasına rağmen iş gücüne katılım oranının da artması nedeniyle işsizlik oranındaki azalış sınırlı kalmaktadır. İşsizlik oranının bu çerçevede 2017 yılında ortalama yüzde 10,8 civarında olması öngörülmektedir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2016 yılında yüzde 8,5 olarak gerçekleşen enflasyon 2017 yılında genel olarak artış eğilimini korumuştur. Bu seyirde gıda fiyatları, Türk lirasındaki değer kaybının birikimli ve gecikmeli etkileri, ithalat fiyatlarında yükseliş ile baz etkisi belirleyici olmuştur. Enflasyonun yıl sonunda baz etkisinin de desteğiyle yüzde 9,5 olarak gerçekleşmesini bekliyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2016 yıl sonunda 142,5 milyar dolar olan ihracat on iki aylık bazda Eylül ayında 153,5 milyar dolara yükselmiştir. Yıl sonunda ihracatımızın 156,5 milyar dolara yükselmesini bekliyoruz. Küresel ticaretteki ivmelenme ve ticaret ortaklarımızda, özellikle AB pazarı başta olmak üzere artan talep ihracatımızı olumlu yönde etkilemektedir.

En büyük ihracat pazarımız olan AB ekonomisindeki toparlanma ihracatımıza olumlu katkı sağlamaktadır. Toplam ihracatımızın yüzde 46,5'ini oluşturan AB'ye ihracatımız ağustos ayında on iki aylık bazda 2016 yıl sonuna göre 2,9 milyar avro artarak 64,7 milyar avroya ulaşmıştır.

Turizm tarafında da toparlanma belirgin bir hâle gelmiştir. 2017 yılı Ocak-Ağustos döneminde yabancı ziyaretçi sayısı geçen yıla göre yüzde 26,4 artarak 22 milyon kişi olmuştur. Ancak kişi başına gelir 2016 yılının ilk sekiz ayında 706 dolar iken bu yılın aynı döneminde 618 dolara gerilemiştir. Geçen yıl 18,7 milyar dolar olarak gerçekleşen turizm gelirlerinin de yıl sonunda 20 milyar doları aşmasını bekliyoruz.

Artan enerji fiyatları ve güçlü iç talebe bağlı olarak cari açık 2017 yılının Ağustos ayı itibarıyla on iki aylık bazda 37 milyar dolara yükseldi. Ancak çekirdek cari denge olarak nitelendirilen altın ve enerji hariç dengedeki açık 2017 yılının ilk sekiz ayında yüzde 95,6 oranında daralmıştır. 2016 yıl sonunda 10,5 milyar dolar olan çekirdek cari açık 2017 yılının Ağustos ayı itibarıyla on iki aylık bazda 196 milyon dolara gerilemiştir. 2017 yıl sonunda cari açığın 39,2 milyar dolar, millî gelire oranının ise yüzde 4,6 olmasını bekliyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; bankacılık sektörünün aktif kalitesinin en önemli göstergelerinden biri olan ve sektörün kredi riskliliğini gösteren kredilerin takibe dönüşüm oranı 2017 Ağustos ayı itibarıyla yüzde 3,1'dir, sermaye yeterlilik oranı ise aynı dönemde yüzde 17,2 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran, hedef oran olan yüzde 12'nin oldukça üzerinde, yasal sınır olan yüzde 8'in ise 2 katından daha fazladır.

Güçlü büyüme performansı ve bankacılık sektörü finansal piyasalara da olumlu yönde yansımıştır. 2017 yıl başından itibaren BİST 100 endeksi yüzde 40, BİST banka endeksi yüzde 33 oranında yükselmiştir.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Türkiye, 2002 yılından bu yana uyguladığı mali disiplin ve ihtiyatlı makro ekonomik politikalar sayesinde kamu maliyesinde küresel ölçekte örnek gösterilen bir ülke hâline gelmiştir.

2002 yılında yüzde 10,5 olan genel devlet açığının millî gelire oranını 2016 yılında yüzde 1,3'e, borç stokunun millî gelire oranını da aynı dönemde yüzde 72,1'den yüzde 28,1'e düşürdük.

Küresel kriz sonrası dönemde Türkiye, hem bütçe açığı hem de borç yükü bakımından hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerden pozitif yönde ayrılmıştır. Kriz sonrası dönemde gelişmiş ülkelerde çok yüksek seyreden bütçe açıkları, gelişmekte olan ülkelerde de bozulan bir trend gözlemlenmiştir. 2010-2016 döneminde gelişmiş ülkelerde bütçe açığının millî gelire oranı ortalama yüzde 5,3, OECD ülkelerinde ortalama yüzde 4,8 ve gelişmekte olan ülkelerde ise ortalama yüzde 2,5 olmuştur; hâlbuki aynı dönemde Türkiye'de genel devlet açığının millî gelire oranı sadece ortalama yüzde 1 olmuştur.

Benzer şekilde borç yükümüz de küresel ölçekte görece olarak düşük bir seviyededir. Bu kapsamda 2010-2016 yılında Türkiye'de ortalama 32,1 olan AB tanımlı genel yönetim borç stokunun millî gelire oranı aynı dönemde gelişmiş ülkelerde ortalama yüzde 118,6; OECD ülkelerinde ortalama yüzde 107,3, avro bölgesinde yüzde 88,8 ve gelişmekte olan ülkelerde ise ortalama yüzde 40 olmuştur. Buna göre bu dönemde Türkiye'de kamu borç yükü gelişmiş ülkeler ortalamasının dörtte 1'i kadarken gelişmekte olan ülkelerin ortalamasından da 8 puan daha düşük olmuştur.

Borç yükünün düşük olmasının yanı sıra kamu borcunun vadesi de uzamıştır. 2002 yılında iç borç stokunun vadesi ortalama 9 ay iken son 5 yıldır bu süre ortalama 71 aya çıkmıştır.

Kamu maliyesindeki bu kazanımların en net göstergesi faiz oranlarındaki düşüş olmuştur. 2002 yılında reel faiz oranları yani kamunun borçlanmalarında uygulanan reel faiz oranları yüzde 25,4 ile oldukça yüksek bir oran iken küresel krizden bu yana Türkiye'de kamu borçlanmasında uygulanan reel faiz oranları ortalama yüzde 1,1 seviyesinde kalmıştır.

Görece olarak düşük bütçe açığı ve düşük borç yükü sayesinde sahip olduğumuz mali alanı kullanmak suretiyle kamu mali dengelerini de sürdürülebilir seviyelerde tutarak ekonomimizin büyümesine destek oluyoruz. Ekonominin büyümesine katkı yapmak amacıyla uygulamaya koyduğumuz vergi ve harcama programlarının etkisiyle merkezî yönetim bütçe açığının 2017 yıl sonunda 61,7 milyar lira olmasını

öngörüyoruz. Bu kapsamda, 2016 yılında yüzde 1,1 olan merkezî yönetim bütçe açığının millî gelire oranının 2017 yılında yüzde 2 olmasını bekliyoruz. Genel devlet açığının da bu dönemde yüzde 1,3'ten yüzde 2,4'e yükselmesini tahmin ediyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Hükûmet olarak 2017 yılında büyümede yakaladığımız güçlü performansı önümüzdeki üç yıllık dönemde de devam ettirmek istiyoruz. Orta vadede yüksek büyüme ve istihdam artışını desteklemek için öngördüğümüz öncelikli politika alanları, özellikle tüm bu hedefleri orta vadeli programda yani 2018-2020 yıllarını kapsayan Orta Vadeli Program'da kamuoyuyla paylaştığımız temel politika hedefleri şunlardır: Makroekonomik istikrarın sürdürülmesi, beşerî sermaye ve iş gücü kalitesinin artırılması, yüksek katma değerli üretimin yaygınlaştırılması, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi, kamuda kurumsal kalitenin artırılması.

Makroekonomik istikrarı devam ettirmek için güçlü büyümenin sürdürülmesi, istihdamın artırılması, fiyat istikrarının sağlanması, cari açığın yönetilebilir seviyelerde tutulması ve kamu mali dengelerimizin sağlıklı yapısının korunması temel önceliklerimiz olacaktır.

Önümüzdeki üç yıl için yüzde 5,5'lik yıllık ortalama büyüme hedefi belirledik. 2018 yılında ekonomide beklentilerin iyileşmesi ve öngörülebilirliğin artması, turizmde ortaya çıkacak daha da belirgin toparlanma, elverişli küresel koşullar büyüme hedefimizi desteklemesi bakımından önemli çevre koşullarını oluşturmaktadır.

Orta vadede ise Türkiye ekonomisinde nitelikli istihdam oluşturan, enflasyon ve cari açık yaratmayan, ağırlıklı olarak yurt içi tasarruflar ve doğrudan yabancı yatırımlarla finanse edilen, yatırım ve ihracata dayalı bir büyüme yapısı temel hedefimizdir.

Büyüme hedefimizin en önemli sonucu kendisini önümüzdeki dönemde istihdamda gösterecek. Bu çerçevede, önümüzdeki üç yıllık dönemde 3 milyon 200 bin vatandaşımıza ilave istihdam oluşturmayı hedefliyoruz. Böylece, istihdam sayımızı 2020 yılında 31,4 milyon kişiye çıkarmış olacağız.

Önümüzdeki dönemde istihdamı artırarak işsizliği de tek hanelere indirmeyi hedefliyoruz. İşsizlik oranını 2018 yılında yüzde 10,5; 2020'de ise yüzde 9,6 olarak hedefliyoruz.

2018-2020 yıllarını kapsayan Orta Vadeli Program döneminde, güçlü büyüme ile sürdürülebilir kamu maliyesi hedefleri birbirlerini desteklemeye devam edecektir. Program döneminde, kamu maliye politikaları ekonomik ve finansal istikrarı destekleyecek, güçlü kamu mali dengelerini daha da iyileştirecektir.

Bu çerçevede, kamu kesimi açığının millî gelire oranının 2017 yılında yüzde 2,4 iken 2018 yılında 2,1; 2020 yılında ise yüzde 1,3'e düşmesini hedefliyoruz. Genel devlet açığını ise 2018 yılında 1,9 olurken 2020 yılında bu oranı yüzde 1,3'e düşürmeyi hedefliyoruz.

Yine, merkezî yönetim bütçe açığının millî gelire oranı 2018 yılında yüzde 1,9 olurken 2020 yılında merkezî yönetim bütçe açığının millî gelire oranını yüzde 1,6'ya düşürmeyi hedefliyoruz.

2017 ve 2018 yıllarında yüzde 28,5 olmasını öngördüğümüz kamu borç stokunun millî gelire oranını OVP döneminin sonunda yüzde 27,5'e düşürmeyi hedefliyoruz.

Böylelikle, 2018-2020 yıllarını kapsayan Orta Vadeli Program, güçlü büyüme, yüksek istihdam, artan ihracat ve sağlam kamu maliyesiyle bir arada Türkiye'yi 2023 hedeflerine taşıyacaktır. Program döneminde yani 2018-2020 yıllarını kapsayan Orta Vadeli Program döneminde uygulayacağımız maliye politikamız temelde ekonomik büyümeye destek olacak, ekonomik ve finansal istikrarı güçlendirecek, enflasyonla mücadelede para politikasıyla koordine içinde olacak; yatırım, üretim, ihracat ve istihdamı gerek vergi politikaları gerek harcama politikaları üzerinden destekleyecek, mali

imkânlarımızı kullanarak beşerî sermayeyi destekleyecek; eğitim, sağlık, sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar vasıtasıyla sosyal devleti güçlendirecek, kamu harcamalarında etkinliği, verimliliği ve kaynakların kullanımında tasarrufu öncelikli alanlar olarak kullanacaktır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; sunumumun bu bölümünde, 2016 Yılı Kesin Hesap Kanunu Tasarısı'na ilişkin bazı büyüklükleri sizlerle paylaşmak istiyorum.

2016 Yılı Kesin Hesap Kanunu Tasarısı'na göre, bütçe giderleri 584,1 milyar lira, bütçe gelirleri 554,1 milyar lira, bütçe açığı 29,9 milyar lira, faiz dışı fazla ise 20,3 milyar lira olacaktır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2017 yılı merkezî yönetim bütçe gerçekleştirmelerine ilişkin yıl sonu beklentimiz ise şu şekildedir: 2017 yıl sonunda, merkezî yönetim bütçe giderlerinin 673,7 milyar lira, merkezî yönetim bütçe gelirlerinin 612 milyar lira, bütçe açığının 61,7 milyar lira, faiz dışı dengeni ise eksi 4,2 milyar lira olarak gerçekleşmesini bekliyoruz.

2017 yıl sonu bütçe açığının 61,7 milyar lirayla bütçe başlangıç hedefinin 14,8 milyar lira üzerinde gerçekleşeceği tahmin ediyoruz. Bu açığın millî gelire oranı ise yüzde 2 civarında olacaktır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; şimdi de sizlere 2018 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı hakkında bilgi vermek istiyorum.

2018 yılı bütçesi, AK PARTİ hükümetleri tarafından hazırlanan 16'ncı bütçedir. Çok partili dönemde arka arkaya 16 defa bütçe hazırlama görevini bizlere veren milletimize şükranlarımızı arz ediyoruz.

2018 yılı bütçemizi, konuşmamın önceki bölümlerinde sizlerle paylaştığım orta vadeli hedefler, ekonomik, mali ve sosyal çerçeveye uygun olarak hazırladık.

2018 yılı bütçemizde, bütçe giderleri 762,8 milyar lira, faiz hariç giderler 691,1 milyar lira, bütçe gelirleri 696,8 milyar lira, vergi gelirleri 599,4 milyar lira, bütçe açığı 65,9 milyar lira, faiz dışı fazla ise 5,8 milyar lira olarak öngörülmüştür.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2018 yılı bütçesi, bundan önceki bütçelerde olduğu gibi ekonomik büyümeyi, istihdamı ve vatandaşlarımıza hizmeti esas alan bir bütçe olacaktır.

AK PARTİ hükümetlerinin uygulamaya koyduğu bütçelerin en önemli özelliklerinden bir tanesi, bütçeden faize harcanan kaynakları azaltırken doğrudan vatandaşlarımıza hizmet olarak yansıtacak kaynakları artırmak olmuştur.

Nitekim, AK PARTİ 2002 yılında iktidara geldiğinde bütçenin yüzde 43,2'si doğrudan faiz harcamalarına gidiyordu. Hükümetlerimiz döneminde bu oran sürekli olarak aşağıya indi; bütçeler faiz bütçesi olmaktan çıktı, hizmet bütçesine dönüştü. 2018 yılında bu oran yüzde 10'un altına kadar düşürülmüş oldu. Başka bir deyişle, eskiden bütçenin yarısı faize giderken şimdi bütçenin yüzde 90'ı doğrudan doğruya vatandaşımıza hizmet olarak gitmektedir.

2002 yılında toplanan her 100 lira verginin 86 lirası faize giderken 2018 yılında toplayacağımız her 100 liralık verginin sadece 12 lirası faize gidecek.

Ekonomide yakaladığımız sürekli ve güçlü büyüme trendi, ekonomik ve siyasi istikrar ve güçlü kamu maliyesi dengeleri birbirlerini desteklemek suretiyle bir taraftan borçlanma ihtiyacını düşürürken diğer taraftan kamunun reel borçlanma maliyetlerini de önemli ölçüde aşağı çekmektedir. Bu sayede faize giden kaynaklar da AK PARTİ hükümetleri döneminde hızlı bir şekilde aşağı gelmiş oldu.

Sayın Başkan, değerli üyeler; günümüzde bilimsel ve teknolojik gelişmişliğin ön şartı eğitimidir. Eğitime kolay erişim ve nitelikli eğitimin sağlanması amacıyla AK PARTİ hükümetleri olarak daha önceki yıllarda olduğu gibi 2018 yılında da bütçemizden en büyük payı yine eğitime ayırıyoruz.

Eğitime ayırdığımız kaynağı 2018 yılında 134 milyar liraya çıkarıyoruz. Böylelikle bütçe giderlerinin yaklaşık yüzde 18'i tek başına eğitime ayrılmış olacak. Başka bir ifadeyle, 2018 yılında toplayacağımız vergi gelirlerinin yüzde 22'sini doğrudan doğruya, sadece eğitime harcayacağız.

2018 yılı merkezî yönetim bütçesinden, 2 milyon öğrencimizin faydalandığı burs ve öğrenim kredisi için 11,2 milyar lira; 1 milyon 400 bin öğrencimizin faydalandığı taşınmalı eğitim ve yemek yardım programına 3,4 milyar lira; 380 binden fazla engelli evladımızın faydalanacağı eğitim programları için 2018 yılı bütçesinden 2,6 milyar lira; öğrencilerimizin ihtiyaç duyduğu takviye eğitimini devlet olarak sağlama çerçevesinde 2018 bütçesinden 1,6 milyar lira... Özel okullara giden öğrencilerimize, biliyorsunuz, destek vermeye başladık. Özel okullara giden öğrencilerimize katkı sağlamak amacıyla -yaklaşık 335 bin öğrencimiz bu destekten yararlanmış olacak- 1,5 milyar lira; yine pansiyonlarda barınan 341 bin öğrencimiz için barınma desteği olarak 1,1 milyar lira kaynak ayırdık.

Yine, biliyorsunuz, AK PARTİ hükümetleri olarak, yıllardır konuşulan ama hiçbir şekilde uygulamaya konulmayan bir uygulamaya da bu dönemde başladık. Biliyorsunuz, artık, üniversitelerde öğrencilerimiz üniversiteye erişebilmek için harç ödemek zorunda değil, üniversitelerde harcı kaldırdık. 2 milyon 400 bin üniversite öğrencimiz şu anda üniversiteye giderken herhangi bir harç ödemiyor. Üniversitelerimize ödenmesi gereken harç tutarını Hükümet olarak devlet bütçesinden biz karşılıyoruz. Bu çerçevede 600 milyon liralık kaynak daha önce öğrencilerimiz, velilerimiz tarafından ödenirken şu anda bu kaynağı biz bütçeden üniversitelerimize aktarıyoruz.

18 milyon öğrencimiz bu yıl eğitimlerine başlarken ders kitaplarına, biliyorsunuz, ücretsiz bir şekilde erişti. Bu kapsamda yaklaşık 600 milyon liralık bir kaynak ayırdık.

Yine, FATİH Projesi kapsamında 2018 yılında bütçemizden 1 milyar lira kaynak ayırdık.

Merkezî yönetim bütçesinden eğitime ayırdığımız kaynağın artmasıyla beraber okullaşma oranları arttı, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayılarında önemli düşüşler sağlandı. Brüt okullaşma oranı 2002-2003 eğitim döneminde ilköğretimde yüzde 96, orta öğretimde yüzde 81 iken 2016-2017 öğretim döneminde, sırasıyla, bu oranlar yani brüt okullaşma oranı ilköğretimde yüzde 101'e, ortaöğretimde ise yüzde 107'ye çıkmış oldu.

2002-2017 döneminde okullaşma oranlarıyla birlikte eğitimde fırsat eşitliğini de arttı. 2002 yılında 100 erkek öğrenciye karşılık 91 kız öğrencimiz ilköğretimde okurken 2016-2017 dönemi itibarıyla bu rakam 101'e yükseldi. Ortaöğretimde ise 100 erkek öğrenciye karşılık 72 kız öğrenci okurken, 2016-2017 eğitim öğretim döneminde bu rakam 94'e ulaştı. Hâlâ yetmez, bunun yüzde 100'lere çıkması lazım. Yani ilköğretimde, ortaöğretimde, yükseköğretimde kız çocuklarımızın çok daha yüksek oranlarda eğitime erişmesini sağlamak için Hükümet olarak büyük bir çaba ve gayret gösteriyoruz. İnşallah bu çabalarımıza devam edeceğiz.

Eğitim sistemimizin en önemli unsuru tabii ki öğretmenlerimiz. Biliyorsunuz, eğitimde öğrenci, eğitim ortamı ve öğretmen ve aile; bunların hepsi bir bütün. Eğer bu 4 unsorda iyileşme yapabilirsek eğitimin kalitesini de artırıyoruz. Onun için öğretmenlerimizin hem sayıca artması hem de öğretmenlerimizin daha nitelikli olması için önemli çabalarımız ve gayretlerimiz var. Bakın, bu dönemde öğretmen sayısı, 2002 yılında 510 bindi. Hükümet olarak her sene yeni öğretmen alıyoruz. Şu anda bu sayı 584 bin. Yani 2002 yılında 510 bin öğretmen vardı, hükümetlerimiz döneminde 584 bin öğretmen atadık ve bu gün sayı 900 bini aştı. Öğretmen sayısındaki artış sayesinde 2002-2003 eğitim öğretim yılında öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ilköğretimde 28, ortaöğretimde 18 iken 2016-2017 öğretim yılında sayı, sırasıyla, 17 ve 13'e düştü.

2002 yılında 343 bin olan derslik sayısı, son on beş yılda yapılan 282 bin yeni derslikle birlikte 562 bine yükseldi. Derslik sayısındaki artışla birlikte 2002-2003 öğretim yılında derslik başına düşen öğrenci sayısı ilköğretimde 36, ortaöğretimde 30 iken bu sayılar 2016-2017 öğretim yılında, sırasıyla, 24'e ve 23'e düştü.

Sayın Başkan, değerli üyeler; yükseköğretime merkezî yönetim bütçesinden ayırdığımız kaynağı 2002 yılı bütçesine göre 11 kat artırarak 3,6 milyar liradan 2018 yılında 41,7 milyar liraya çıkarıyoruz. Merkezî yönetim bütçesinden yükseköğretime ayrılan pay 2002 yılında yüzde 3 iken şu anda merkezî yönetim bütçesinden yükseköğretime ayrılan pay yüzde 5,5'e çıkmış oldu.

Toplumun yükseköğretime talebinin karşılanması, yükseköğretime katılımın artırılması, üniversite eğitimi almak isteyen her gencimize bu imkânın eşit şartlarda sunulması Hükûmet olarak en önemli hedeflerimizden birisi olmuştur. Bu hedef çerçevesinde bir yandan mevcut üniversitelerimizin kontenjanlarını artırırken diğer yandan, yeni üniversiteler kurarak yükseköğretime erişimi önemli ölçüde artırdık. Eskiden üniversiteler sınırlı sayıda illerde varken şu anda bütün illerimizde üniversiteler var. Artık illerimizde değil, belli başlı önemli ilçelerimizde de yeni üniversiteler kurduk. Artık yükseköğretimi öğrencimizin, vatandaşımızın ayağına götürmüş olduk. Bu da son derece önemli. Bu çerçevede, devlet üniversitesi sayısını 53'ten 112'ye çıkardık. Vakıf üniversiteleri de dâhil, 2002 yılında 76 olan üniversite sayısı bugün 179'a ulaştı.

Öğrenci sayımız üniversitelerde 2002 yılında 1,9 milyon iken bugün 7,6 milyon öğrencimiz yükseköğretim kurumlarında eğitim almaktadır. 2016-2017 eğitim öğretim dönemi itibarıyla örgün öğretimde okullaşma oranı yüzde 23,3'ten yüzde 82 artışla 42,4'e yükseldi.

Diğer taraftan, artan öğrenci sayısına bağlı olarak yükseköğretim kurumlarının fiziki kapasitelerini geliştiriyor, modern kampüsler ve öğrenci yaşam alanlarını da inşa ediyoruz. İktidarlarımız döneminde bu amaçla yükseköğretim kurumlarımızın sermaye giderleri için yani yatırım harcamaları için 48 milyar liradan daha fazla bir kaynağı ayırmış olduk. Bu tutarın 14,6 milyar liralık kısmı özellikle 2008 sonrası kurulan yeni üniversitelerimizin kampüs alt ve üstü yapı ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla tahsis ettiğimiz kaynak olmuştur.

Sayın Başkan, değerli üyeler; yükseköğretime erişimi kolaylaştırmak, öğrenci ve ailelerinin yükünü hafifletmek amacıyla sağladığımız aynı ve nakdi destekleri de artırmaya devam ediyoruz. Son on beş yılda yükseköğretim öğrencilerine verilen burs ve kredi tutarlarını 10 kat artırdık. Yükseköğretim öğrencilerine verilen burs ve kredi tutarını 2018 yılı başından itibaren 425 liradan 470 liraya çıkarıyoruz. 2002 yılında birinci öğretim ve açık öğretimde... Biliyorsunuz, harçları kaldırdık, biraz önce onu ifade etmiştim. Öğrencilerimiz harçlarını merkezî yönetim bütçesinden karşılıyoruz.

Diğer taraftan, 2002 yılında 188 bin olan yurt kapasitesinin 2017 yılında, artan standartlarla birlikte 619 bine çıkardık yani 188 binden 619 bine yurt kapasitesini bu dönemde artırmış olduk. Sadece son iki yılda 165 bin öğrencimiz için ilave yurt imkânı sağladık. 2018 yılında da açacağımız yeni yurtlarla birlikte toplam yurt kapasitemizin 711 bini aşmasını hedefliyoruz. Bu çerçevede YURTKUR için merkezî yönetim bütçesinden ayırdığımız kaynağı 2017 yılına göre yüzde 22'nin üzerinde artırarak 13,9 milyar liraya çıkaracağız.

Sayın Başkan, değerli üyeler; Hükûmet olarak vatandaşlarımıza sunduğumuz sağlık hizmetlerinin kalitesini artırarak her bir vatandaşımız için ulaşılabilir kılmak temel amacımız olmuştur. Ruhun ve beden sağlığı için nesillerin yetişmesini sağlamak için sağlık alanındaki hizmetlerin kalitesini sürekli yükseltiyoruz. Bu anlamda çok sayıda inşa edilen devlet hastanesinin yanında, özellikle son dönemde inşası tamamlanan, hizmete açılan çok sayıda şehir hastanesinin yanında, şu anda inşaatı devam eden çok sayıda şehir hastanesi de hizmete geçtiği andan itibaren, gerçekten Türkiye sağlık alanında hem

hizmet kalitesi bakımından hem de hizmet standartları bakımından uluslararası karşılaştırmalarda son derece önemli bir noktaya da gelecektir. Yani sağlık hizmetlerinde vatandaşlarımıza birinci sınıf, nitelikli, kaliteli, otelcilik hizmetleri de dâhil sağlık hizmetlerini de bu şekilde veriyor olacağız.

Bu kapsamda, sağlık alanındaki harcamalarımızı tıpkı eğitim alanında olduğu gibi artırdık. Bu amaçla 2018 yılında bütçemizden sağlık harcamaları için 127 milyar lira kaynak ayırdık. 2002 yılında yüzde 11,3 olan sağlık harcamalarının bütçe içerisindeki payı 2018 yılında yüzde 16,6'ya çıkarılmış olacak. 2018 yılında vatandaşlarımızın ilaç harcamalarının karşılanması amacıyla 29 milyar lira, yine vatandaşlarımızın tedavi harcamalarının karşılanması amacıyla gerek devlet hastanelerine gerek üniversite hastanelerine gerekse özel hastanelere ödenmek üzere 54,2 milyar lira, yine vatandaşlarımızın birinci aşama, birinci seviye sağlık hizmeti sunumu olarak aile hekimliği uygulamasından yararlanması için 7 milyar lira kaynak ayırdık.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2018 yılında özel sektörün yenilikçi ve üretken yatırımlarını destekleyecek altyapı yatırımlarına kaynak ayırmaya devam edeceğiz. 2017 yılına göre yatırım ödeneklerini 2018 yılında yüzde 10 oranında artıracacağız. Böylelikle, 2017 yılında bütçeden yatırıma ayırdığımız 77,6 milyar lira kaynak, 2018 yılında arkadaşlar 85 milyarın üzerine çıkacaktır. Yıl içinde de imkânlarımız olduğu sürece, ilave gelirimiz olduğu sürece yatırımlara ayırdığımız kaynak bu tutarın da daha üzerinde olacaktır. Her zaman söylüyoruz, ülkemizin ihtiyacı olan eğitim, sağlık, altyapı, ulaşım ve özellikle enerji ve tarım alanındaki yatırımlara her zaman artan ölçüde kaynak ayırdık, ayırmaya da devam edeceğiz. Bu ayırdığımız kaynaklarla yapılan yatırımlar bir taraftan ülkenin altyapısının iyileşmesine katkı sağlıyor ama kanaatimce daha fazla özel sektör verimliliğini, üretkenliğini ve rekabetçiliğini artırıyor. Onun için, Hükümet olarak her zaman altyapı yatırımlarına önem verdik. 2018 yılı da bu anlamda aynı çabayı gösterdiğimiz bir yıl olacaktır.

Bakın, şu rakam önemli: 2002 yılında bütçeden yatırım harcamalarına ayrılan pay sadece yüzde 6,6'ydı. Şu anda ise...

MUSA ÇAM (İzmir) – Geçen yıl?

MALİYE BAKANİ NACİ AĞBAL (Bayburt) – Ne yapalım, o zaman iktidara geldik yani milat o zaman.

GARO PAYLAN (İstanbul) – 2000'i söyleyin o zaman.

MUSA ÇAM (İzmir) – Geçen yıllarla mukayese edin, niye hep 2002'yle?

MALİYE BAKANİ NACİ AĞBAL (Bayburt) – 2002 öncesi ve 2002 sonrası.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ama kriz yılını seçiyorsunuz hep yani.

MALİYE BAKANİ NACİ AĞBAL (Bayburt) – Ne yapayım? Krizi ben mi çıkardım, siz çıkardınız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – O zaman doğan çocuk 15 yaşında, 15.

MUSA ÇAM (İzmir) – Hep 2002'yle yapıyorsunuz, bir de 2016'yla yapın.

MALİYE BAKANİ NACİ AĞBAL (Bayburt) - 2002 yılında yüzde 6,6 olan yatırım harcamalarının bütçe içerisindeki payı, arkadaşlar, yüzde 11,2'ye çıkmış yani yatırıma bütçeden ayırdığımız kaynağın oranı, bütçe içindeki oranı 2 kat artmış. Buna hepimiz seviniyoruz, siz de sevinyorsunuz. Bu yollardan hepimiz geçiyoruz, bu hastaneleri hepimiz kullanıyoruz, bu okullarda hepimizin çocukları okuyor.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bu yollar paralı Sayın Bakan, vatandaş ödüyor.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Borçlarını hep birlikte ödüyoruz. Geçmeyen arabaların paralarını hep birlikte ödüyoruz.

MALİYE BAKANI NACİ AĞBAL (Bayburt) – Bu tarımda yapılan yatırımlardan bütün çiftçilerimiz yararlanıyor. Bu yatırımlardan ne kadar memnun olduğunuzu görüyorum.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen... Lütfen arkadaşlar, pazartesi günü bunları bol bol tartışacağız.

MALİYE BAKANI NACİ AĞBAL (Bayburt) – Arkadaşlar, teşekkür ediyorum, özellikle bütçede yaptıklarımız konusunda daha vurgulu cümleler kurmama da imkân veriyorlar.

BAŞKAN – Sayın Bakan, lütfen siz devam edin. Bunları pazartesi günü bol bol konuşacağız.

Buyurun.

MALİYE BAKANI NACİ AĞBAL (Bayburt) – Yok, yatırımlar konusu gündeme gelince, sesler yükselince memnuniyeti de görmüş oldum.

Arkadaşlar, merak etmeyin, bu yatırımları daha da artıracamız.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yatırımlar borçla oluyor Sayın Bakan.

MALİYE BAKANI NACİ AĞBAL (Bayburt) - Arkadaşlar, 2002 yılında bu ülkede, bu ülkenin millî geliri 100'se borcun millî gelire oranı yüzde 72'ydi yani millî gelirin 72'si kadar borcumuz vardı.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Hangi borç, hangi borç?

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, lütfen...

MALİYE BAKANI NACİ AĞBAL (Bayburt) - Şu anda arkadaşlar bu oran yüzde 32'nin altında.

BAŞKAN – Sayın Bakan, siz sunumuzu yapın lütfen.

MALİYE BAKANI NACİ AĞBAL (Bayburt) – Yapıyorum Sayın Başkan. Arkadaşların sorularına da cevap vermek zorundayım.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Vatandaş borçlandı.

BAŞKAN – Sayın Paylan lütfen...

MALİYE BAKANI NACİ AĞBAL (Bayburt) – Bu, şimdi yüzde 30'un altına kadar düştü.

Arkadaşlar, bir şeye dikkat edin. Mesela, hiç yatırımları yapmadan da bu borcu düşürmek mümkündü, hiç icraat yapmadan da bu borcu düşürmek mümkündü ama biz ne yaptık? Hem yatırım yaptık hem hizmet yaptık, vatandaştan topladığımız parayı vatandaşa verdik hem borcu düşürdük hem de hizmet yaptık Sayın Çam, doğru mu? Doğru. Teşekkür ediyorum desteğiniz için.

MUSA ÇAM (İzmir) – Nefes alacak hâlimiz kalmadı vatandaşa olarak.

MALİYE BAKANI NACİ AĞBAL (Bayburt) – Evet, arkadaşlar, unutmayın 2002'yi.

BAŞKAN – Arkadaşlar, merak etmeyin, pazartesi günü de kameralar olur burada.

MALİYE BAKANI NACİ AĞBAL (Bayburt) – Yatırımların sektörel dağılımına baktığımızda da...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, milletvekillerine biraz ölçülü davranın lütfen.

MUSA ÇAM (İzmir) – Sayın Bakan pas atıyor.

MALİYE BAKANI NACİ AĞBAL (Bayburt) - Arkadaşlar, ulaştırmada, eğitimde, tarımda, sağlıkta gerçekten gelecek sene de inşallah kamu yatırımlarının daha da arttığı bir yıl olacak ve böylelikle ülkemizin yıllardır yani 2002'ye kadar oluşan bu yatırım açığını da –hani zaman zaman birtakım açıklardan konuşuyoruz- 2002 yılından bu yana önemli ölçüde azalttık ama hâlâ yapmamız gerekenler var.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ne yaparsanız 2019’a kadar yapın.

MALİYE BAKANI NACİ AĞBAL (Bayburt) - İnşallah 2023’te, 2053’te, 2071’de de bütün bu yatırımları yapacağız, Türkiye’yi hak ettiği medeni ülkelerin seviyesine, hatta onların üzerine sizlerin desteğiyle çıkaracağız.

Hükümetlerimiz döneminde, yerel yönetimlere de daha fazla kaynak aktardığımız bir dönem olmuştur. Bu anlamda, belediyelere, mahallî idarelere aktardığımız kaynaklarda da önemli derecede artış yaptık. 2018 yılında da yerel yönetimlere 72,9 milyar lira bir kaynak aktaracağız.

Cazibe Merkezleri Programı için 2018 yılında 2 milyar lira, KÖYDES projesi için 900 milyon lira, belediyelerin yapmış olduğu SÜKAP projeleri için 719 milyon lira, yine sosyal kalkınma projelerine uygulanmak üzere yaklaşık 300 milyon lira kaynağı da yerel idarelerimize aktaracağız. Böylelikle kalkınmanın sosyal boyutunu da, özellikle köyde, kırdaki, altyapı yatırımlarını da buradan destekleyeceğiz. İlk defa cumhuriyet tarihinde köyler asfalt gördü, BSK gördü. İnşallah bunu daha da yaygınlaştıracamız ve gerçekten artık vatandaşımız normal şehirde hangi yolda gidiyorsa köyünde de inşallah o yollarda gidecek; altyapısı, kanalizasyonu, içme suyu, her şeyi tam olacak. Bu anlamda da 2002 yılından bu yana KÖYDES’ten çok önemli kaynaklar aktardık arkadaşlar, bunları yerelde görüyorsunuz. Siz köylere gitmiyor musunuz? Eskiden gidemezsiniz, doğru, yol yok.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Başkan...

MUSA ÇAM (İzmir) – Sayın Bakan, öyle bir soru soruyorsunuz ki... Vallahi billahi hakaret ediyorsunuz ya!

MALİYE BAKANI NACİ AĞBAL (Bayburt) – Sayın Başkan, değerli üyeler...

BAŞKAN – Sayın Bakanım, arkadaşlarımızın cevap verme imkânları yok.

MALİYE BAKANI NACİ AĞBAL (Bayburt) – Arkadaşlar, devam ediyorum.

Arkadaşlar, hükümetlerimiz döneminde ekonomik büyüme sayesinde elde ettiğimiz refah artışı sosyal yardım programlarımız aracılığıyla toplumun tüm kesimlerine ulaştırıyoruz. Hiçbir dönemde sosyal devlet uygulamaları bu dönemde olduğu kadar yaygınlık kazanmadı. Tekrar ediyorum arkadaşlar, hiçbir dönemde sosyal devlet uygulamaları bu dönemde olduğu kadar yaygınlık kazanmadı ve hiçbir dönemde bütçeden sosyal devlet uygulamalarına bu kadar kaynak ayrılmadı. Her sene bütçeden sosyal devlet uygulamaları için daha fazla kaynak ayırmaya da devam ediyoruz. 2018 yılında bu anlamda bütçemizden 51 milyar liraya yakın bir kaynağı aktarıyoruz. 2018 yılında inşallah birçok program üzerinden vatandaşlarımıza bu sosyal harcama programlarını uygulayacağız. Tek tek gitmeyeyim, zaten size dağıtmış olduğum kitapçıkta da bunların detayları var. Vatandaş zaten sosyal devlet uygulamalarından doğrudan doğruya istifade ediyor ve bunu da sahada görüyoruz.

Yine, 2018 yılında bütçemizden tarıma ayırdığımız kaynağı 30 milyar liraya çıkarıyoruz. 2018 yılında tarımsal destekleme programları için 14,8 milyar lira, tarım sektörünün ihtiyaç duyduğu yatırım harcamaları için 10,1 milyar lira, tarımsal kredi sübvansiyonu, müdahale alımları, tarımsal kitlenin finansmanı ve ihracat destekleri için 4,7 milyar lira kaynak olmak üzere toplamda 29,6 milyar lira bir kaynağı doğrudan doğruya tarıma aktarıyoruz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Nereye gidiyor bu para, Sırbistan hayvancılığına mı?

MALİYE BAKANI NACİ AĞBAL (Bayburt) - Çiftçi biliyor, çiftçi nereye gittiğini de görüyor zaten, her seçimde de görüyoruz.

Tarımsal destekleme programları için ayırdığımız kaynağı 2017 yılı ödeneklerine göre artırarak 14,8 milyar lira seviyesine çıkarıyoruz. Peki, bunun detaylarında ne var? 2018 yılında hayvancılık destekleri için 4 milyar lira, mazot desteği için 1,9 milyar lira, kırsal kalkınma destekleri için 1,7 milyar lira, pamuk prim desteği için 1,5 milyar lira, hububat prim desteği için 1 milyar lira, tarımsal ürünlerin sigorta desteği için 958 milyon lira, fındık alan bazlı gelir desteği, fındık çiftçimize doğrudan doğruya ödenmek üzere 850 milyon lira, yağlı tohumlar bitkilerin prim desteği için 726 milyon lira, gübre desteği için 553 milyon lira, yine çay primi desteği için 170 milyon lira olmak üzere çiftçilerimize 14,8 milyar liralık bir destek sağlayacağız.

OECD üretici ve tüketici destek tahminleri verilerine göre OECD'ye üye ülkeler arasında Türkiye 2002-2016 döneminde her yıl tarıma en çok destek veren OECD üyesi ülke olmuştur. OECD'nin Tarımsal Politika İzleme ve Değerlendirme 2017 Yılı Raporu'na göre toplam tarımsal desteklemelerin millî gelire oranı 2016 yılı tahmininde yüzde 2,8'dir. Böylece, Türkiye 2016 yılında da tarıma en çok destek veren OECD üyesi ülke olmuştur.

Üretimin en önemli unsurlarından mazot, gübre ve yemde biliyorsunuz düzenlemeler yaptık. Yemde ve gübrede, arkadaşlar, katma değer vergisini kaldırdık, 2016'da kaldırdık. Hatırlarsanız o dönemde vazgeçilen vergi tutarı 2 milyar geçmişti. Bugün hacme geldiğiniz zaman bu rakam gittikçe artıyor.

Yine, biliyorsunuz, geçen sene almış olduğumuz kararla -ilk defa 2018 yılında uygulayacağız- mazot desteğini yaklaşık 3 kat artırdık. Eskiden ödenen mazot desteğinin toplam maliyete oranı yüzde 17'yd, 2018'de yapacağımız ödemenin toplam maliyete oranı yüzde 50 olacak. Dolayısıyla, yanlış hatırlamıyorsam, burada da mazot desteğine vermiş olduğumuz kaynak 2 milyar lira olacak. Dolayısıyla bunun tahmini önceden 700 milyon lira kadardı, biz şimdi bu rakamı yaklaşık 3 kat artırarak 2 milyarın üzerine taşımış olacağız.

Sayın Başkan, değerli üyeler; son iki yıl içinde önemli ölçüde artırdığımız reel sektör desteklerine 2018 yılında da artırarak devam edeceğiz. Böylelikle özel sektör yatırımlarına dayalı, ihracata dayalı, serbest piyasa ekonomisine dayalı büyüme modelinde devlet olarak her türlü reel sektör desteklerini vermeye devam ediyoruz.

2018 yılında merkezi yönetim bütçesinden reel kesime vereceğimiz desteklerin tutarı 37 milyar lirayı aşacak. 2017 yılında uygulamaya koyup büyüme ve istihdam alanlarında olumlu sonuçlarını hep beraber gördüğümüz istihdam programı da dâhil olmak üzere... Biliyorsunuz, istihdamda sosyal güvenlik primi desteği veriyoruz. Bu kapsamda, 2018 yılında 20 milyar liranın üzerindeki sosyal güvenlik primini işverenlerimiz değil, devlet olarak biz Sosyal Güvenlik Kurumuna aktarmış olacağız.

Ekonomiyi canlandırmak için aldığımız tedbirler kapsamında 350 bin işletmeye 196,7 milyar lira kredi için biliyorsunuz hazine destekli Kredi Garanti Fonu'nu devreye sokmuştuk. Bu çerçevede verilen kredilerin toplam tutarı 220 milyar liraya çıktı. 2018 yılında reel sektörümüzün Kredi Garanti Fonu teminatl kredilerinden karşılanacak risklerini yönetmek amacıyla bütçeden 3 milyar lira kaynak ayırdık.

İhracatçımızın rekabet gücünü artırmak amacıyla her sene bütçeye koymuş olduğumuz ihracat destekleri için 2018 yılında 3,2 milyar lira kaynak ayırdık. Yine, 2018 yılında Eximbank'ın sermayesini artırabilmesi amacıyla bütçeye ilave 1 milyar lira para koyduk. Buradaki amacımız, Eximbank'ın sermaye artışı desteklemek suretiyle ihracatımızın gerek kredi gerekse sigorta ihtiyaçlarını daha da artan ölçüde karşılamak. Son yıllarda ihracat sektörüne vermiş olduğumuz desteklerde her yıl gerek yeni programlar açmak suretiyle gerekse vermiş olduğumuz kaynakları artırmak suretiyle önemli ölçüde destek vermeye devam ediyoruz.

2018 yılında turizm sektörüne verilen destekleri de önemli ölçüde artırıyoruz. Ekonomimiz açısından stratejik öneme sahip olan turizm sektörüne 2018 yılında 877 milyon lira destek amaçlı bir kaynağı da bütçemize koyduk.

2018 yılında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 23 ili kapsayan Cazibe Merkezleri Programı için yaklaşık 2 milyar lira, yine birçok alanda küçük ve orta ölçekli işletmelerimizin çok farklı programlarda ihtiyaçlarını karşılayan KOSGEB'e 1,7 milyar lira bütçeden kaynak ayırmış olduk.

Yine, reel sektörümüzün, özellikle esnafımızın krediye erişimini sağlamak amacıyla esnafımızın Halk Bankasından kullanmış olduğu kredilerin faiz desteği için bütçemizden 1,5 milyar lira kaynak ayırdık, bu kapsamda şu ana kadar oluşan kredi stokunun büyüklüğü 22 milyar liraya ulaşmış durumda.

Yine, 2018 yılında çiftçilerimizin Ziraat Bankasından kullanacağı çiftçi kredileri için de bu kredilerin oluşacak faiz ödemeleri için faiz desteğini karşılamak amacıyla bütçemize 2,6 milyar lira para koyduk, 826 bin çiftçimiz bu imkândan yararlanacak. Burada oluşan şu anda stoktaki kredi tutarı da 40 milyar lirayı aşmış durumda.

Bütçeden AR-GE'ye, inovasyona, teknolojiye ayırmış olduğumuz kaynakları da artırmaya devam ediyoruz. Bu kapsamda, 2018 yılında gerek kamu kurumlarının gerek özel sektörün yapacağı AR-GE ve inovasyon harcamalarına destek amacıyla bütçeden yaklaşık 5 milyar lira kaynağı koymuş olduk.

2018 yılı tasarrufların artırılması bakımından da özellikle bireysel emeklilik sistemine katkı sağlamak amacıyla kaynak ayıran bir bütçe olma özelliği taşıyor. Bu anlamda, 2018 yılında bireysel emeklilik sistemine kayıtlı tasarruf yapan vatandaşlarımızın yapmış olduğu tasarruflara devlet katkısı olarak ödenmek üzere bütçeden bu amaçla 4 milyar lira kaynak ayırdık ve burada şu an itibarıyla, eylül sonu itibarıyla biriken fon tutarı da 73 milyar lirayı aşmış oldu. Yine, bireysel emeklilikte otomatik katılım sisteminde de eylül ayı itibarıyla otomatik katılım sistemindeki katılımcı sayısı 3,3 milyon kişiye, biriken fon tutarı ise 1,2 milyar liraya ulaşmış oldu.

Sayın Başkan, değerli üyeler; 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesinden savunma güvenlik birimlerimizin modernizasyon harcamaları için mevcut kaynaklara ilave olarak 18,7 milyar lira kaynak ayırdık. Bölgemizde artan jeopolitik risklerin yönetilmesi ve savunma güvenlik birimlerimizin donanımlı ve teknolojik kabiliyetleri yüksek, caydırıcı savunma sistemlerine sahip olmaları ve bunları da daha da geliştirmeleri için gerekli projelerin bir bir hayata geçirilmesi için gerekli kaynakları da bütçeye koyuyoruz.

Savunma sanayisinde oluşturduğumuz yerli ve millî kapasite ve kabiliyetler bir taraftan savunma birimlerimizin caydırıcılık gücünü artırırken diğer taraftan bu alanda Türkiye'nin global fırsatları da kullanmasına imkân sağlıyor.

Sayın Başkan, değerli üyeler; iktidara geldiğimiz 2002 yılı sonundan bu yana kamu görevlilerimizin ve emeklilerimizin mali ve sosyal haklarında ciddi iyileşmeler sağladık. Onların yaşam standartlarını yükselttik ve yükseltmeye de devam edeceğiz. 2002-2017 Eylül döneminde kamu görevlileri ve emeklilerimizin aylık ve ücretlerinde enflasyonun çok üzerinde artışlar yaptık. Gerek nominal gerekse reel düzeyde karşılaştıracak olursanız hem kamu çalışanları hem yine asgari ücretlilerimiz bakımından hem de emeklilerimiz bakımından her dönemde, AK PARTİ hükümetlerinin her döneminde enflasyonun üzerinde refahtan da pay artışı vererek...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Refahtan pay...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bu rakam yüzde 3 artı yüzde 3 değil mi?

MALİYE BAKANİ NACİ AĞBAL (Bayburt) – Onu da söylüyorum; refahtan da artan ölçüde pay vererek kamu görevlilerimizin mali ve sosyal haklarını da önemli ölçüde iyileştirdik.

Yine, sosyal güvenlik sistemine gerek emekli aylıklarımızın ödenmesi için gerek sağlık ve sosyal güvenlik harcamalarımızın karşılanması için merkez yönetim bütçesinden önemli ölçüde destekler verdik.

Sayın Başkan, değerli üyeler; konuşmamın bu bölümünde sizlere bütçe politikalarımız ile eş güdüm içinde oluşturduğumuz gelir politikaları ve uygulamalarımız hakkında da açıklama yapmak istiyorum.

Uygulamakta olduğumuz gelir politikalarının temel hedefi, daha etkin, daha adil ve rekabetçi bir vergi sistemi oluşturarak kamu finansmanını sağlam temellere dayandırmak ve sürdürülebilir kalkınmayı desteklemektir. Bu hedef çerçevesinde vergi mevzuatını daha da etkin, daha adil ve rekabetçi bir yapıya kavuşturmak için çabalarımıza devam ediyoruz.

Büyüme dostu vergi politikaları uyguluyoruz. Katma değer zincirinde daha yukarılara çıkabilmek için AR-GE ekosistemini destekleyecek vergi düzenlemelerini yapıyoruz. Kayıtlı ekonomiye geçişi de hızlandırıyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; küreselleşen ekonomide bir ülkeye yatırım kararı alınırken vergi sistemi önemli bir bileşen olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda yatırım ortamının iyileştirilmesi ve Türkiye'nin daha rekabetçi bir vergi sistemine kavuşabilmesi için özellikle son yıllarda arda ardına çok önemli düzenlemeler yaptık. Ve hazırlıklarını hemen hemen tamamladığımız Gelir Vergisi Kanunu Tasarısı, Vergi Usul Kanunu Tasarısı, Katma Değer Vergisi Tasarısı ve yine Bakanlık olarak koordine etmiş olduğumuz Uluslararası İstanbul Finans Merkezi Kanunu Tasarısı'nı 2018 yılında inşallah Plan ve Bütçe Komisyonuna getirmeyi hedefliyoruz. Bu konuda sivil toplum örgütleriyle de gerekli istişareleri yaptık. Ekonomi Koordinasyon Kurulunda Gelir Vergisi Kanunu'yla ilgili bir sunum yaptık. İnşallah bahsettiğim bütün bu kanuni düzenlemeleri önce Bakanlar Kuruluna getireceğiz, ardından da Bakanlar Kurulumuzun vereceği kararlar çerçevesinde 2018 yılında Türk vergi sisteminde önemli değişim ve dönüşümü beraberinde getirecek bu yasal düzenlemeleri de sizlerin takdirlerine sunacağız.

Yine son iki yıldır Türk vergi sisteminde üretimi, yatırımı, istihdamı ve ihracatı desteklemek üzere çok sayıda düzenlemeler getirdik. Özellikle yatırım ortamını iyileştirmek amacıyla ve Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu stratejik alanlarda, yüksek teknoloji alanlarında veya girdi tedarik sistemi bakımından stratejik alan oluşturan konularla ilgili yatırımlarda yepyeni bir süper teşvik sistemini de devreye soktuk. Bu konuyla ilgili de gerekli yasal düzenlemeyi Meclisten geçirdik. Ekonomi Bakanlığımız şu anda -rakamını belki Ekonomi Bakanımız önümüzdeki günlerde açıklayacaktır- çok yüksek tutarlarda yatırım başvuruları aldı. İnanıyorum ki bu süper teşvik sistemi çerçevesinde Türkiye'de yapılacak olan bu yatırımlar, Türkiye'yi önümüzdeki dönemde daha rekabetçi, kendi kendine özellikle bazı stratejik ürünler bakımından yetebilen bir ülke konumuna da taşıyacaktır.

Yine özellikle son bir yılda yatırım, üretim ve ihracat üzerinde katma değer vergisi yüklerini aşağı çekmek için arka arkaya son derece önemli düzenlemeleri de hayata geçirdik ve yine özellikle de sanayide üretim maliyetlerini aşağı çekmek amacıyla önemli düzenlemeler yaptık. Biliyorsunuz elektrik tüketimi üzerindeki TRT payını bu dönemde kaldırdık. Yatırım, üretim ve ihracat üzerinde yük oluşturan, özellikle yine inşaat sektörü üzerinde yük oluşturan birçok damga vergisi veya harç uygulamasını ya kaldırdık ya da oranlarını düşürdük. Böylelikle vergi veya diğer kamusal yükümlülüklerin yatırım ve üretim üzerindeki yükünü aşağıya çekme konusunda da önemli düzenlemelerini yaptık.

Özellikle kurumsallaşmayı teşvik etmek için KOBİ birleşmelerini teşvik edecek ve bu yolla kurumlar vergisi yüklerini aşağı çekecek düzenlemelere de bu dönemde imza attık. Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşmelerini tamamladığımız yasal düzenleme çerçevesinde kooperatifçilikte gerçekten çığ açacak yepyeni bir vergi teşvikinin de önünü açmış olduk.

2018 yılında yapılacak teşvik belgeli imalat sanayi yatırımlarına önemli bir teşviki de yine bu Komisyondan hep beraber geçirdik. Bu kapsamda 2018 yılında yapılacak teşvik belgeli imalat sanayi sektörü yatırımları için yatırımın devletçe karşılanacak tutarını 15 puan artırdık. Kazanca yüzde 100 indirimli kurumlar vergisi uygulanmasına olanak sağladık. Yatırım döneminde hak edilecek yatırıma katkı tutarının tamamının diğer faaliyetlerden elde edilen kazançlardan indirilmesini mümkün kıldık. İnşaat işleri nedeniyle 2018 yılında yüklenilen ve indirim yoluyla telafi edilemeyen katma değer vergisinin hızlı bir şekilde iade edilmesinin de önünü açmış olduk.

Sayın Başkan, değerli üyeler; katma değer zincirinde yukarı çıkmak için AR-GE ekosistemine ilişkin de çok sayıda yasal düzenlemeyi son iki yılda hayata geçirdik. Bildiğiniz gibi, 2018 yılında yürürlüğe giren AR-GE Kanunu sonrası dönemde Türkiye özel sektör özelinde AR-GE merkezleri konusunda önemli bir atılımı ve önemli bir performans artışını bu dönemde yakaladı ama son iki yılda mevcut AR-GE Kanunu'nda, Teknopark Kanunu'nda ve AR-GE harcamalarıyla ilgili diğer kanunlarda ardi ardına yapmış olduğumuz düzenlemelerle bir taraftan AR-GE harcamalarının maliyetlerini düşürdük, önemli vergisel teşvikler getirdik ve AR-GE ekosisteminin gelişmesi bakımından özellikle bu merkezlerde çalışan personel üzerindeki gelir vergisi başta olmak üzere vergi yüklerini kaldırdık. Ve bu yapmış olduğumuz önemli düzenlemeler arka arkaya etkilerini göstermeye başladı. 2016 Nisan ayında 250 olan AR-GE merkezi sayısı 2017 itibarıyla 662'ye, bu merkezlerde çalışan personel sayısı 39 bine, buralarda gerçekleştirilen proje sayısı 16.500'e ulaştı. Teknopark sayımız ise 14'ü yapım aşamasında olmak üzere 69'a, buralarda istihdam edilen personel sayısı 44 bine, gerçekleştirilen proje sayısı da 33 bine ulaştı. 2016 yılında patent başvurusu sayısı 16.778'e, tasarım başvuru sayısı 40.363'e, faydalı model başvurusu ise 3.534'e çıktı. Türkiye, uluslararası karşılaştırmalarda son yıllarda en fazla AR-GE inovasyon konusunda artış sağlayan belli başlı ülkelerin arasına girmeyi de başardı. Bu anlamda AR-GE Merkezleri Kanunu'nun uygulamaya girmesi ve ardi ardına yapmış olduğumuz bütün bu düzenlemeler gerçekten Türkiye'de AR-GE ekosistemine çok önemli bir katkı sağladı.

Sayın Başkan, değerli üyeler; hükümetlerimiz döneminde kayıt dışı ekonominin azaltılması için kararlı bir şekilde mücadele ediyoruz. Bu kapsamda hazırladığımız iki eylem planını tamamladık, üçüncü planı da uygulamaya koyuyoruz.

Bu arada, sizlere dağıtılan kitapçığın 85'inci sayfasında bir düzeltmeyi de yapmama müsaade edin. Gözümüzden kaçtığı belli. Yani bu kayıt dışı mücadeleyle ilgili 85'inci sayfada "Kayıt dışı ekonomi, ülkemizin en önemli yapısal sorunudur." dedikten sonra "Bu anlamda kayıt dışı ekonomiyle mücadeleyi Hükümet olarak terörle mücadele kadar önemli görüyoruz." dediğim ikinci ifadeyi, maksadını aşan, çok doğru olmayan bir ifade olarak görüyorum. Onun için onu özellikle bu anlamda sizlerle paylaşayım. Terörle mücadele, bambaşka bir alanda, ülkemizin millî güvenliğini ilgilendiren bir konudur ve Hükümet olarak terörle mücadele bakımından, her bakımdan apayrı bir ortamda ne gerekiyorsa sonuna kadar yaparız ama kayıt dışı ekonomi ile terörle mücadeleyi aynı cümlelerin içerisine koymak yanlış olur, hatalı olur. Bunu da Bakan olarak özellikle sizlerle paylaşmak isterim.

FARUK ÇATUROĞLU (Zonguldak) – Son derece isabetli olmuş aslında.

MALİYE BAKANİ NACİ AĞBAL (Bayburt) – Yok, bence yanlış bir cümle, kayıt dışı ekonomi ayrı bir şey, terörle mücadele ayrı bir şeydir. Buradaki, kitapçığıtaki olan bu ifadeyi ben düzeltiyorum. Bu ifadeyi bu anlamda maksadını aşan yanlış bir ifade olarak gördüğümü söyleyeyim.

EMİN HALUK AYHAN (Denizli) – Hayır, PKK'yla kayıt dışının da ilgisi var Sayın Bakan.

MALİYE BAKANİ NACİ AĞBAL (Bayburt) – Nasıl?

EMİN HALUK AYHAN (Denizli) – Yanılmamışsınız orada, PKK'yla kayıt dışının da ilgisi var.

MALİYE BAKANİ NACİ AĞBAL (Bayburt) – Hayır, şöyle: Şimdi, ekonomi literatüründe kayıt dışı ekonomi alt unsurlardan oluşuyor. Bunlardan bir tanesi suç ekonomisi yani suçtan gelir elde edilmesi. Bir de konusu suç oluşturmayan ama vergi kanunlarına göre veya sosyal güvenlik kanunlarına göre kayıt dışı tutulan kazançlar var. Bu ikisi birbirinden çok farklı. Bizim suç ekonomisiyle mücadelelerimiz ayrı bir konudur, bununla sonuna kadar mücadele ederiz. Kayıt dışı ekonomi ayrı bir konudur. Bu, kayıt dışı bırakılan gelirlerle ilgili bir konudur, konusu suç oluşturmayan faaliyetlerdir. Bu konuyla ilgili de tabii ki gönüllü uyumu teşvik etmek başta olmak üzere devlet olarak atacağımız adımlarla kayıtlı ekonomiyi teşvik edecek düzenlemeleri önceleyeceğiz.

EMİN HALUK AYHAN (Denizli) – Bu ifadeden sarfınazar ediyorsunuz.

MALİYE BAKANİ NACİ AĞBAL (Bayburt) – Bu ifadeden sarfınazar ediyorum, bunu çok doğru bulmuyorum. Bunu sizlerle paylaşayım.

Bu anlamda vergiye uyumu... Yani şöyle arkadaşlar, kendi bakış açımı sizinle paylaşayım: Yani kayıt dışı ekonomiyle mücadelenin ilk önceliği, kayıtlı ekonomiyi teşvik etmektir, gönüllü uyumu teşvik etmektir. Bunu sağlayacak sosyal ortamı, ekonomik ortamı, politik ortamı sağlamak devletin görevidir. Bizim anlayışımıza göre, her vatandaşımız ödemesi gereken vergiyi doğru ve zamanında bir şekilde ödemek ister. Böyle inanmalıyız, böyle bakmalıyız ve devlet de vatandaşına vergisini veya sosyal güvenlik primini doğru ve zamanında ödemesi için gerekli teşvikleri sunar, gerekli bilgilendirmeleri yapar, gerekli yönlendirmeleri yapar, gerekli ortamları sağlar ve vergiye gönüllü uyumu teşvik eder. Bence kayıt dışıyla mücadelede en öncelikli görev devlete düşer. Onun için olumlu bir yönde çaba sarf etmek devletin görevidir.

İkinci çaba ise devletin göstereceği bütün bu olumlu çabalara rağmen, bütün bu olumlu gayretlere rağmen, eğitime rağmen, sağlanan ortama rağmen, imkânlarla rağmen vergisini veya sosyal güvenlik primini iradi olarak, gönüllü olarak ödemek istemeyenlere karşı da devlet gerekli tedbirleri alır, gerekli müeyyideleri uygular. Neden? Çünkü vergi bütün vatandaşlarımızın ortak görevidir. Bu, devletin harcamalarının finansmanında herkesin gönüllü olarak katkı sağlayacağı bir unsurdur. Onun için, kayıt dışıyla mücadelenin birinci önceliği gönüllü vergi uyumunu teşvik etmektir. İkinci öncelik ise kayıt dışı kalan gelirlerin ve kazançların vergilendirilmesi için devletin gerekli müeyyideleri ve caydırıcı sistemi kurmasıdır; onu özellikle söyleyeyim.

Son iki yılda özellikle vergiye gönüllü uyumu teşvik edecek arka arkaya çok sayıda düzenleme getirdik. Vergisini süresinde ödeyen mükelleflerimize vergi indirimleri getirdik. Belki bilgi eksikliğinden vergisini eksik ödeyen mükelleflere dönük olmak üzere izaha davet müessesesini getirdik.

Yine, Sosyal Güvenlik Kurumu ile Gelir İdaresi Başkanlığının muhtasar beyannamesi ile bildirgesini birleştirerek buradan gönüllü uyumu artırmak için gayret sarf ettik.

Yine, borçların yeniden yapılandırılması kanununu çıkardık ve vatandaşlarımızın borçlarını gönüllü olarak ödemelerinin önünü açtık.

Gelir İdaresi Başkanlığımıza ben burada -Sayın Bakanımız da burada- teşekkür ediyorum. Gelir İdaresi Başkanlığı 90'lı yıllardan itibaren VEDOP projesiyle e-devlet uygulamaları bakımından veya vergide, vergi uygulamalarında teknolojinin kullanımı bakımından önemli inisiyatifler almıştır. Ve o dönemde VEDOP projesine öncülük eden herkese ben teşekkür ediyorum. Sonraki yıllarda da bu proje akamete uğratılmadan, daha da geliştirilerek bugünlere getirilmiştir ve Türkiye, Gelir İdaresi Başkanlığı bugün itibarıyla birçok ülkeye göre e-devlet uygulamalarında, vergi uygulamalarında, teknolojinin kullanımında çok ön sıralardadır. Bugün neredeyse beyannamelerin yüzde 100'ünü elektronik ortamda yapıyoruz. Cep telefonu kadar vergi dairesi size yakın artık. Dolayısıyla, internet

ortamında her türlü hizmeti yapabiliyoruz. Ve yine, bu Komisyonunda sizlerin takdirleriyle geçen bir madde düzenlemesi yaptık. Hedefimiz, yılbaşından itibaren artık vatandaşımız hiç vergi dairesine gelmeden evinde ve ofisinde, nerede olursa olsun işe başlama bildiriminden iş yeri değişikliğine kadar, işi terk dilekçesinden beyannamelerin düzeltilmesine kadar bütün iş ve işlemlerini, gerek ödeme aşamasında gerek sicil aşamasında gerek beyanname aşamasında eksiksiz, vergi dairelerine gitmeden elektronik ortamda yapacak. Dolayısıyla, bu bizim vatandaşlarımıza bir sözümüzdür, bu konuda çok ciddi anlamda idareimiz gayret sarf ediyor. Ben, bu açıdan bu gelişimi gören, bu vizyonu gören bütün -Sayın Bakanımız da burada- bakanlarımıza yürekten teşekkür ediyorum. Bu sayede, gerçekten vergi idaresi önemli ölçüde teknolojiyi kullanıyor. Hâlâ eksiklerimiz var, hâlâ yapılması gereken, atılması gereken adımlar var; onları da sizlerden gelen görüş ve öneriler çerçevesinde uyguluyoruz.

Yakın bir zamanda istiyoruz ki vatandaşımız artık, özellikle basit usulde defter tutan mükelleflerimiz başta olmak üzere, küçük ve orta ölçekli işletmelerimiz bütün defter ve belgelerini çok basit, anlaşılır, sade bir sistem içerisinde doğrudan doğruya Gelir İdaresi Başkanlığının portalında tutabilecekler. Bizim bildiğimiz klasik işletme defterlerine, zarfların içerisinde, dosyaların içinde saklanan gelirdir belgelerine artık güle güle demek istiyoruz. Bütün bunlar elektronik ortamda Gelir İdaresi Başkanlığının portalında tutulsun, böylelikle vatandaşımız hem bunların tasdikinden kurtulsun hem de bunların muhafaza ve ibraz yükümlülüğünden kurtulsun; artık devletin bu hizmetleri de sağlaması lazım. Bu anlamda da önemli bir çabamız var, inşallah sizlerin de desteğiyle bunları hep birlikte yapmayı umuyoruz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen biraz yavaş...

MALİYE BAKANI NACİ AĞBAL (Bayburt) - Son iki yıldır KDV iadeleriyle ilgili önemli bir değişime gidiyoruz. Vatandaşlarımızın haklı talebidir. Özellikle ihracatçılarımız başta olmak üzere, indirimli orana tabi işlem yapan esnafımız, işletmelerimiz vergi iadelerini bir an önce almak istemektedirler. Burada, uygulamayı gözden geçirdik, uygulamada karmaşa oluşturan, belirsizlik oluşturan mevzuatı değiştirdik. Sadece ve sadece KDV iadelerini yapmak üzere ihtisas vergi daireleri kurduk, özellikle İstanbul'da, Ankara'da, İzmir'de, Bursa'da, Gaziantep'te, Eskişehir'de ve birçok ilimizde işi sadece vergi iadelerini yapmak olan ihtisas daireleri kurduk. Böylelikle, ihracatçımız, işletmelerimiz çok daha uzman personelle, çok daha nitelikli bir şekilde bu hizmeti alabiliyorlar. Ve bugün hâlâ belki de almamız gereken mesafeler var, KDV iadelerinde yapmamız gereken işler var. İnşallah, bu KDV reformu çalışmasıyla beraber katma değer vergisi iade sisteminde de köklü bir değişikliğe gitmek istiyoruz. Tabii ki mali imkânlarımızı gözeteceğiz. Burada katma değer vergisiyle ilgili uygulamaları gözden geçirirken fiskal tarafını da düşüneceğiz. Ama, haklı olan bir şey var: İşletmelerimiz katma değer vergisini bir finansman yükü olarak görüyorlar ve bunu yaşıyorlar. Bizim işletmelerimizin üzerindeki bu yükü almamız lazım. İşletmelerimiz bakımından KDV'nin bir finansman yükü olmaktan çıkması lazım. İnşallah, vergiyi tabana yayararak, uygulamada etkinliği sağlayarak ve iade sistemini köklü bir şekilde değiştirerek katma değer vergisi iadelerinde de önemli bir değişimi hayata geçireceğiz. Böylelikle, ihracatçılarımız başta olmak üzere burada işletmelerimizin rekabetçilik gücünü de desteklemiş olacağız.

Gelir İdaresi Başkanlığımızın burada, kitapçıkta sizlerle paylaştığımız birçok farklı gönüllü uyum programları var elektronik ortamda yapılan, onlara müsaade ederseniz teker teker girmeyeyim. Ama, Gelir İdaresi Başkanlığının vatandaş odaklı kaliteli hizmet anlayışıyla vergi mükelleflerimize daha hızlı, daha doğru ve güler yüzlü bir yaklaşımla ve vatandaşımıza güvenerek hizmet sunması noktasında tam bir irademiz var. O anlamda, vergi dairelerinin ortamını değiştirmek, çalışanlarımızın buradaki

vatandaşlarımıza yaklaşımını değiştirmek için de çok sayıda eğitim programını da uyguluyoruz, bunlar bire bir uygulamaya girdikçe Maliyenin de gülen bir yüzü olduğunu inşallah herkese göstereceğiz. O açıdan da özellikle bunun önemli olduğunu da sizlerle paylaşmış olayım.

Sayın Başkan, değerli üyeler; AK PARTİ hükümetleri döneminde yürüttüğümüz ekonomi politikalarıyla yatırım, üretim, istihdam ve ihracatı destekledik, desteklemeye devam ediyoruz. Önümüzdeki dönemde de büyüme odaklı ekonomiyi ve kalkınmayı destekleyen politikalarımızı mali disiplini gözeterek uygulamaya devam edeceğiz. Bu hedeflere ulaşmak amacıyla önceliklerimiz arasında makroekonomik istikrarın sürdürülmesi, beşerî sermaye ve iş gücü kalitesinin artırılması, yüksek katma değerli üretimin yaygınlaştırılması ve yatırım ortamının daha da iyileştirilmesi ile kamuda kurumsal kalitenin artırılması yer almaktadır.

2018 yılı bütçesi odağına büyüme alan bir bütçe olacaktır. 2018 yılı bütçesi düşük bütçe açığı, düşük borç yükü göstergeleri çerçevesinde oluşan mali imkânlarımızı kullanmak suretiyle ekonomiyi yatırım, üretim, ihracat ve istihdam kanallarından desteklemeye devam edecek. Bu anlamda, ekonomide verimliliği artıran programlara bütçeden daha fazla destek vereceğiz. Ve gerçekten burada, bütçe, sadece kamu harcamaları üzerinden büyüme destek veren bir unsur olmaktan öte bir kaldıraç etkisi meydana getirmek suretiyle özel sektörün daha fazla yatırım yapması, özel sektörün daha fazla üretim yapması ve özel sektörün daha fazla ihracat yapmasına dayalı bir ekonomik çerçeveyi de oluşturacak ve 2018 yılında yine maliye politikaları para politikası hedefleriyle uygun bir çerçeve ve karar çerçevesi oluşturacak.

2018 yılı bütçemizi bu hedeflerimizle uyumlu, ülkemizin sürdürülebilir büyüme ve kalkınmasını destekleyen bir çerçevede hazırladığımızı tekrar sizlerle paylaşmış olayım. Kamu harcamalarını ekonominin üretken potansiyelini artıran alanlarda yoğunlaştıracamız. Gelir politika ve uygulamalarımızla yatırım ve istihdamı desteklemeye devam edeceğiz. Böylece, bir yandan ülkemizin büyüme potansiyelini destekleyen diğer yandan güçlü kamu maliyesi ile makroekonomik istikrarı koruyan bir bütçe olacaktır.

Sayın Başkan ve değerli üyeler; sözlerime burada son verirken bütçemizin hazırlanmasında desteğini eksik etmeyen başta Sayın Cumhurbaşkanımız ve Başbakanımız olmak üzere tüm bakanlarımıza, kamu idarelerimize ve çalışanlarına teşekkür ediyorum. Ayrıca, Komisyon süresince yapacağınız çalışmalar için de şimdiden her birinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Bu çerçevede hepimizi saygıyla selamlıyorum.

İnşallah, 2018 yılı bütçesi memleketimiz için, ülkemiz için hayırlı olur.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Bakana kapsamlı sunumu için çok teşekkür ediyorum.

Ayrıca, bütçenin hazırlanmasında emeği geçen tüm kamu kurum ve kuruluşlarımıza ve ilgili bürokrat arkadaşlarımıza teşekkür etmek istiyorum.

Merkezi Yönetim Bütçe ve Kesin Hesap Kanunu Tasarıları ile Sayıştay tezkerelerinin geneli üzerindeki görüşmeler 30 Ekim 2017 Pazartesi günü saat 11.00’de başlayacaktır.

Birleşimi kapatıyorum ve grup sözcülerimizi Sayın Bakanımızla beraber bir kahve içmek için benim odaya davet ediyorum. Ayrıca, Başkanlık Divanı, Başkan Vekilimiz ve Sözcümüzü de benim odaya bekliyorum.

Kapanma Saati: 17.00